

man umulig kan gjøre sikker Regning ligeoverfor Alt, hvad der foreligger i denne Retning. Det er ogsaa det, som er nævnt i Udbalgets Betænkning, og der ligger heri et fuldstændigt Svær til, hvad det ærede Medlem har anført. Jeg skal bemærke, at det kun er for at bruge et kort Udtryk, at vi her tale om hver 10de Gaard, thi der er i Paragraphen kun talt om Hartkornet, og der er altsaa Intet til Hinder for, at 10 Gaarde, hver paa 10 Edr. Hartkorn f. Ex., alle kunne gaae over til Selveiendom imod at afgive hver 1 Edr. Hartkorn. Forslaget gaaer ligesom ud paa Disposition over 1/10 af Hartkornet. Hvis altsaa der 10de skulde have en hvilken som helst Ret, da kunde man convertere denne som enhver anden Ret i Penge — man kan jo tagere en Retsværdi, anslaae den i Penge — men den ærede Rigsdagsmand maa jo selv erkjende, at her ingen Ret er tilstede. Det er jo den ærede Rigsdagsmand ligesaa vittentligt som mig, at ved Fæsteledighed kan Gaarden af Godeierens stilles til Auction, uden at han behøver at tage Hensyn til Familien. Naar der altsaa ikke kan være Tale om Andet end Humanitet, kan man ikke nægte, at Forholdet forsaavidt vedbliver at være, hvad det er: enten er der et Humanitetshensyn tilstede eller ikke. Er det ikke tilstede, har Fæsteren nu ikke blot ingen Ret, men ikke engang nogen Udsgt, ja det kan være, at han veed nok tørst og vist, at han hverken ifølge nogen Ret eller ifølge et Humanitetshensyn vil faae Noget, men at Godeieren vil bestemme sig til at sælge ved Fæsteledighed. Men er der Humanitet tilstede, saa vil den, siger den ærede Statsrigsminister, fremtidigt virke, maaskee under en anden Form, ligesaameget som hidtil, men jeg paastaar, at den vil virke meget mere; thi her har Godeieren ikke blot den almindelige Tradition liggende for sig, at naar der ikke er noget Væsentligt at sige mod den forrige Fæsters Søn, faaer denne Gaarden til Fæste og forlods Ret til at kjøbe, hvis Gaarden sælges, men foruden dette almindelige Forhold, der gjælder for alle Fæstere, er der her specielt den Omstændighed tilstede, at Fæsteren er den 10de af 10, hvorfra de 9 allerede have faaet deres Steder til Selveiendom. Er der altsaa

Humanitet tilstede, vil den gjøre sig gjældende med større Styrke end i noget andet Tilfælde. Naar der her er talt om at kjøbe, er Meningen naturligvis ikke, at Noget skal kjøbe sin egen Gaard; men Taleren er om at udkjøbe, og det maa vel den ærede Rigsdagsmand indvømme, at er Loven udkommen, og Betingelserne tilstede for, at en Godeier kan faae den og den Gaard, saa er det sandshuligt, at han vil have den i levende Live, men i saa Fald kan han ikke faae den uden at affinde sig med Fæsteren, og saa vil Affindelsen langt snarere indtræde, thi han har ikke stor Opfordring til at udkjøbe Fæsteren, det vil sige affinde sig om Værdien af Fæsterettigheden, naar det kun vil medføre en Ret for ham til at bortfæste Gaarden til en Anden, men veed han, at han derved kan faae et længe næret Duffe opfyldt, at han vil kunne indbrage et Stykke Jord under sin Have eller en Skov, eller hvad andet Motiv der nu leder ham, saa vil han langt snarere søge i levende Live at udløse Fæsteren, det vil sige komme overeens med ham om en Afstaafessum. En Ret er der ikke, og der vil altsaa heller ikke kunne converteres nogen Ret, og hvis den ærede Rigsdagsmand vil tale endnu engang, saa vil jeg bede ham at benytte Ordet til at paapege det Allermindste, hvorved man skal kunne blive istand til at tagere Humanitetshensynet — skulde det være ud af hans eget milde Hjerteslag, vilde det vist blive en stor Sum — men jeg gaa vidst, hvilken anden Scala eller Prijs-courant han vil kunne angive for en Værdiansættelse af Humaniteten. For Humaniteten er der den stærkeste Opfordring til ikke at lade det gaae ud over denne oftnævnte 10de, og den ærede Rigsdagsmand burde derfor ikke være betænkelig ved at stemme for Forslaget, saa meget mindre som han ikke har paavist nogen anden Maade, hvorpaa Diemebet kan naaes, og Diemebet synes han dog at ansee for uafskelig.

F. Nielsen: Den høitærede Minister maa have misforstaaet mig, naar han troede, at jeg mistvilde om Godeierens Humanitet. Jeg veed altsaa godt, at der navnlig paa store og gamle Godeier herfter er overordentlig stor Omhu for Fæsternes Familier, til at jeg skulde mis-